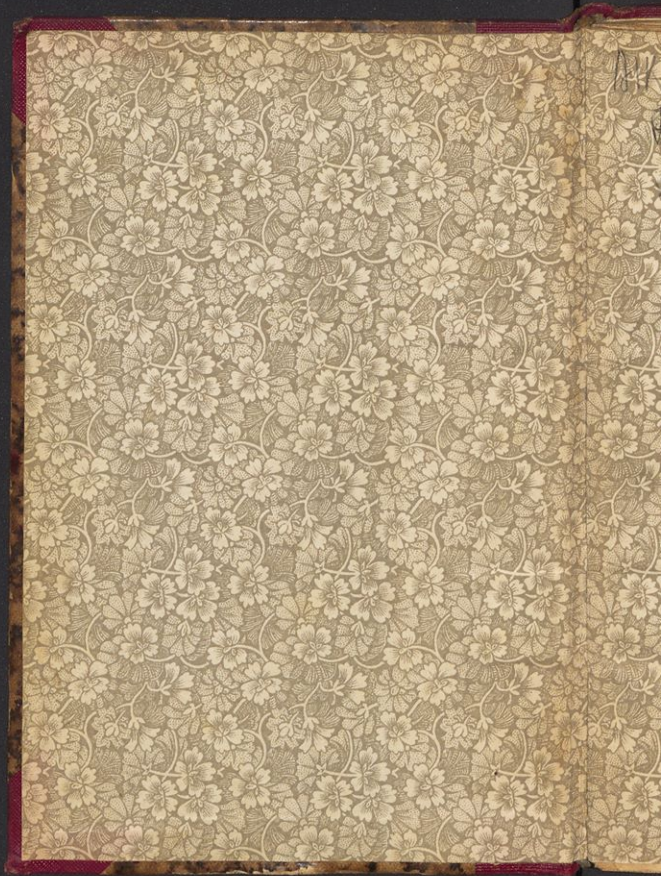

STUDIJSKA KNJIŽNICA V MARIBORU

228223

Car in tesar

ali

Saardamska ladjedelnica.

Zgodovinska pripovedka.

Poslovenil

H. Podkrajšek.

Vinko Munda
duhovnik

Ljubljana.

Založil in prodaja J. GIONTINI v Ljubljani.

1905.

L 28223

W 25. 8. 1960 / 2040

Tiskala Zadrúžna tiskarna v Ljubljani.

Prvo poglavje.

Bilo je lepega jesenskega dne leta 1697. Po velem jesenskem listju starih topolov, ki so bili zasajeni okolu pristanišča, pihljaj je gorak južen veter, in nad rudečimi strehami Holandskega mesta Saardam letele so ptice selivke v dolgih vrstah v svoja južna domovja. — V ladjedelnicah, po katerih je to sicer jako neznatno mesto vže od nekedaj slovelo, so ta dan nekoliko preje končali delo, in maloštevilne ladije, ki so bile v pristanišči zasidrane, nakitene so bile z razno-bojnimi narodnimi zastavami, kar se je, kakor znano, le v posebno svečanostnih slučajih zgodilo.

Vsak pa, ki je bil v mestu znan, vedel je, čemu se vse to pripravlja. Jeden najbogatejših ladjedelskih mojstrov je obhajal poroko svoje najmlajše hčere. Po očetovej želji naj bi se vršila tako sijajno, kakor zahtevajo to stari Holandski običaji. Skoro polovica vseh meščanov je bila povabljenih na svatbo in med njimi tudi oče župan. —

Mojster Brovn, tako je bilo ime ladjedelskemu mojstru, je prisegel, da hoče svojej hčerki Beti napraviti svatbo, katere naj bi se spominjali ljudje še čez 50 let. In v resnici je to storil! Vže na vse zgodaj se je začelo radovanje in nekaj let vže meščanje Saardamski niso videli take svatbe, kakor je bila ravno ta, neveste Beti Brovnove. Povabljeni so bili pa tudi vsi pomagači bogatega mojstra. Brovn prišteval jih je ravno tako k družini, kakor lastne svoje sinove, in veliko mu je bilo na tém, da jim ni ničesa manjkalo. — Visoko vežo, ki je po starem Holandskem običaji obsegala vse pritlične hišne prostore, so izpremenili v plesišče, a na stopnicah v prvo nadstropje so priredili prostor za godce. Za dvojno plačilo in polne vrče dobrega vina so igrali brez prenehljeja okrogle poskočnice. Stene in strop pa so okrasili z zelenimi vencami in krasnimi zastavami. Vrata, skozi katera se je prišlo na vrt, so sneli, zato, da so oni na plesišči z onimi na vrtu sedečimi lahko prosto občevali. Postrežkinje so letale s pekarijami in pijačami sem in tjà in presrečni nevestin oče je bil kmalu tu, kmalu tam ter dajal slugam potrebne ukaze. V senčnatej lipovej lopi pa so sedeli imenitnejši meščanje. Med njimi je bil tudi mestni župan, mož tolstega

života, čegar obličje je bilo skoro bolj rudeče, kakor temnorudeče Bordovino, katero je oče Brovn danes svatom piti dal. Pri pojedini je imel le on prvo besedo, vsi drugi pa so ga tako pazljivo in potrpežljivo poslušali, kakor bi bil mož nezmotljiv v svojej modrosti. Razgovarjali so se tudi, kakor je pri takih priložnostih običajno, o stvareh, ki se dogajajo po svetu sploh. Zelo pazni pa so postali meščanje Saardamski, ki si na svetu niso mogli misliti večje države od svoje Holandije, ko je poprijel besedo nek mladenič, ki je do sedaj molčeč sedel za mizo. Rekel je, da si ne more misliti stalnega miru, kakor baš zatrjuje gospod župan, temveč misli on, da bode v kratkem nastal bojni klic, ki bode od vshoda Evrope ves svet pretresel. Debeli župan je poslušal, smijaje se, to drzno prorokovanje. Ko si obriše z debelo svojo roko široki ustni, reče: „Mladi moj prijatelj govori o tem, kakor slepec o barvah. Od kod se nam je nadejati vojske? To bi morali mi, ki smo od vlade, pač bolje vedeti.“

Mladenič, podstavljen in širokoplečata oseba, kateremu je praznično oblačilo kaj dobro pristojalo, je bil tujec, vsaj poznalo se mu je to na prvi pogled. Odložil je pri teh besedah počasi svojo lončeno pipo in

odgovoril županu z inozemskim naglasom: „Vsaj ne stoji nikjer pisano, da bi morala biti vojna ravno z Holandijo! Vsaj živi na svetu še veliko narodov, ki se lahko bojujejo in veliko je še držav poleg Holandske, ki si utegnejo vojsko napovedati.“

„Res je tako“, reče župan, kateremu so te besede jako srce olajšale, „on ima prav! Toda malo nas briga, če si vročekrvneži tam zadej v Rusiji, ali sploh tu okoli glave razbijajo. — Hahaha! Mi bomo pa prej ko slej pili v miru svoj čaj, kadili v miru iz svojih pip in tesali svoje ladije!“

Županov sosed pa je prijel za čašo ter napil: „Bog blagoslovi Holandijo!“

„In ženina in nevesto“, pristavijo drugi.

Čisto in veselo so zazveneli kozarci in oče Brovn si je mel veselja roke, misleč, da bo ostalo vse tako dobre volje, kakor je bilo. Proti županu obrnivši se pa je rekel: „Kaj čuden dečko ta Peter Mihajlov. Dasi-ravno ga imam rad, me je vendar kar groza blizu njega, in če me včasih s svojimi velikimi, temnimi očmi ostro pogleda, zdi se mi, kakor bi bil on, a ne jaz gospodar v ladjedelnici.“

„Gotovo je rodom Rus, kaj ne?“ vpraša nekdo iz družbe.

Mojster Brovn prikima. „Sedaj je vže štiri mesece pri meni na stavišči. Pri delu je kaj priden, to je res; stori pa tudi lahko za tri druge, kajti močan je kot medved. Poleg tega je pa dečko tudi prekanjen in ostroumen, kakor ne kmalu kdo. Pred kratkim je napravil na nekej novej ladiji krmilo svoje iznajdbe, in to ne da bi bil koga vprašal za svēt. Delce to pa je prav izvrstno in dobro služi. Toda, Bog ga vedi, kaj je še vse v njem! Meni se dozdeva, da ga tare kaka reva, ali kak spomin v preteklost ali kaj tacega. On se ogiblje drugih ljudij in občuje v mojej ladjedelnici le z nekim mladim tesačem po imenu Peter Ivanov, ki je njegov rojak. Tega-le menim v višnjem jopiču s srebrnimi gumbi.“

„Ta je pa vender prav po holandski opravljen, kakor nas jeden. Le pogledite njegove višnjeve nogovice z rožami, mahedravaste hlače in ta klobuk sè širokimi kraji in z zeleno prevozo! Ali ni to lepa staroholandska noša, ne pozabivši opasnika, ki mu drži s čipkami ošito srajco?“

„Da, da, na vidéz je vse to res“, pritrđi Brovn, „a Holandec vender nij.“

„Jaz sem si pa Rusa vse drugače predstavljaj“, opomni nek trgovec s cimedom, ki je bil iz sorodstva ženinevega. „Meni so

pravili, da imajo Rusi dolge, čez kolena segajoče suknje, fino perilo, dolge brade, visoke škornje iz najboljšega usnja in bele opasnike.“

„Res je tako“, pritrди župan, „taka je njihova narodna noša. Tako opravljene sem jih videl v Amsterdamu, ko je cesarica Zofija odposlala ono veliko poslanstvo na francoskega cesarja.“

Ko so se odličnejši meščanje za mizo v tem smislu dalje pogovarjali, povzročil je na plesišči prihod nekega moža več govorjenja, kakor da bi bilo iz jasnega treščilo med zbrane svate. Ples je zastal in godci so menjali gosti. Sluge pa so vidno v zadregi gledali, kaj to pomeni. Nekateri mladeniči so vže pestili roke. K sreči je ravno ta čas prišel oče starešine.

„Oj, mojster Brovn, to nas je lepo iznenadilo, takih gostov se nismo nadejali“, posmehoval se mu je jeden plesalcev.

„Kaj tacega se v Saardamu še ni pripetilo“, zavpije drugi, čegar čelo je bilo od jeze po polnem zarudelo. „Kako se sme prikazati „rumeno pero“ na pošteni meščanski svatbi?“

Tudi mojster Brovn je opazoval zelo oplahšen osebo, ki je povzročila toliko nevolje, in videti mu je bilo, da je tudi on nevoljen.

Ko je tuji mož zapazil, da se mu približuje hišni gospodar, je snel spoštljivo svoj klobuk, na katerem je imel dolgo rumeno pero, z glave in rekel skoro s tresočim glasom: „Oprostite, spoštovani mojster, da vas motim, toda jako nujno opravilo me je pripeljalo do gospoda župana.“

Zdaj še le so se razburjeni svatje pomirili. Jako životni župan je kmalu na to prišel in poklical redarja — to je bil po svojem poklicu — na stran.

„To je kaj družega“, reko na to mladeniči, „mislili smo, da je prišlo to rumeno pero na svatovščino!“ (Taka peresa je imelo takrat Holandsko redarstvo, ki je pa stalo na jako slabem glasu, na klobukih).

„Torej kaj imate Jan?“ vpraša župan mladeniča visoke rasti v rudečej suknji, „zakaj me motite na svatovščini? Povejte hitro!“

„Gospod župan, dovolite“, jeclja redar z okornim jezikom. „Stvar je zelo važna. Ravnokar je bil pri vas nek Anglež, ki se je imenoval poslanika Britanske kraljice in je vprašal po vas. Odgovoril sem mu, da je gospod župan na svatbi „To me ne moti“, reče Anglež, „grem tedaj tudi jaz na svatbo.“ . . . Jaz sem mu hotel odsvetovati, toda gospod mylord je ostal svojih misli in trdil, da ga to ne moti.“

„To je čuden mož“, mrmral je župan.
 „Kaj neki hoče?“

Redar je zmajal z ramami.

„Kako bi ga li spoznal?“ vpraša nadalje župan.

„Brez truda, ker je vže tukaj“, odgovori redar.

„Ta-le? Hahaha! To je kak nadmornar ali kaj tacega!“

„Ne, gospod župan, to je mylord, ki se je pa nalašč lahko preoblekel, da je lažje sem prišel in da bo lažje z vami govoril.“

„Tako torej! Zdaj še le umejem! Ta gospod je gotovo zelo prekanjen in njegovo opravilo mora gotovo zelo kočljivo biti. Prav, da je prišla stvar do mene, kajti za tako važne reči sem ravno jaz pravi mož.“

Redar je na to odšel.

Nadmornar, o katerem je župan slišal, da je preoblečen lord, to je bogat in imeniten anglešk državlján, stopi zdaj bliže. Pozdravil je hladno in namignil uljudno z roko, na kateri je imel lep prstan z briljanti.

„Par besedi bi rad tajno z vami govoril,“ zašepeta županu in gre mimo njega, kakor mimo kakega tujca.

„To mora biti jako važna državna zadeva, ker se tako skrivnostno obravnava“, mrmral je župan sam sè saboj.

Ne da bi kdo opazil, stopi za nadmornarjem, kateri je zavil v neko z jazminom zaraščeno sprehajališče. Od daleč so se čule tu še vesele poskočnice, znamenje da so ondu na plesišču vsi nemoteni in dobre volje. Ko se je tujcu zdelo, da ga nihče ne opazuje, se je vstavil, prekrižal roki na hrbtu in pričakoval župana, ki je tudi kmalu za njim prišel.

„Kaj velevate gospod mylord?“ Vpraša župan priklonivši se, kolikor mu je to dopuščal precej debeli trebuh.

Lord je položil prst na ustni. Župan mu prikima v znamenje, da obljubi molčati.

„Zelo važna državna skrivnost,“ zašepeta lord debelemu županu na uho. „Vaša sreča je v vaših rokah; tisoč cekinov dobite, ako mi pomagate iskati neko osebo, katero moj vladar posebno spoštuje.“

„In katera oseba naj bi bila to?“

„Ona ruskega carja Petra.“

„Kaj mi poveste!“

„Naša vlada je gotovo pozvedela, da je ta visoki gospod sedaj tu v Saardamu.“

„Tu v našem ljubem Saardamu?“

„Oj kolika čast za nas!“

„Da in sicer preoblečen.“

„Stvar postaja vedno bolj kočljiva!“

„Res, in zato se zanašam na vašo bistroumnost. Car je še mlad mož, jedva nekaj čez dvajset let star, ima dolge temne lase, visoko čelo, temne, ognjevite oči in je krepke postave. Tako vsaj so mi popisali njegovo osebo. Poleg tega ima naša vlada tudi tajno sporočilo, da živi car skrivno v Holandiji z namenom, izučiti se kot priprost delavec ladjedelske umetnosti in da je torej Njegovo Veličanstvo brž ko ne tukaj kot priprost delavec v službi.“

„Kot priprost delavec — ruski car — tega ne morem umeti!“

„Verujem, toda meni je glavni nalog, da dobim tega moža in zato se zanašam na vas.“

„Našli ste pa v mojej osebi tudi pravega moža zato, gospod poslanik,“ odgovori župan.

Ko sta se poslanik in župan o tem razgovarjajoč sem in tjà izprehajala, vsedla se je v plesnej dvorani vesela družba okolu mize, kjer jo je čakala izvrstna večerja. Ribe, pečenka in izvrstne pekarije v lepih porcelanastih posodah so pokrivalo mizo, ki je bila pogrnjena z lepim snežnobelim platnenim prtom. Kameniti vrč, napolnjen z angleškim pivom pa so si podajali gosti neprenehoma iz rok v roke. Po stari Holandski navadi so se delale napitnice in prepe-

vale skupno vesele pesmi. Le dva mladeniča se nista veselila z veselimi svati; bila sta to Peter Mihajlov in Peter Ivanov. Slednji je sedel na koncu mize, in zrl na svoj okrožnik, kakor bi gledal v kako temno jamo. In kadar je prišla vrsta nanj, da bi pil, odmajal je z glavo in veleva strežniku dalje iti. Neka mlada brhka deklica, ki je sedela ne daleč od neveste in je bila nje družica, pogledala ga je včasih s prijaznim nasmehom. Znano je bilo, da je Peter lepo Marico prav rad imel, in da si le vsled svoje revščine do sedaj ni upal pred nje varuhom snubiti za njo. Nje varuh pa je bil oče župan, kateremu njega visoko mnenje o samem sebi in njegova vzvišenost nad navadnimi ljudmi nikakor niste dopuščali svoje varovanke ubogemu tesarskemu pomočniku v zakon dati. Marica je bila tistega dne še veliko lepša, kakor navadno, in vsak drug mladenič bi bil ponosen na tako lepo nevesto. Toda Ivanov je takrat niti opazil ni; tudi ni stopil ves večer na plesišče.

Mej tem ko se je zunaj počasi zmračilo, rasvetlili so urni strežaji z duhtečim zelenjem preprežene hodnike s pisanimi svetilnicami, katere so bile narejene iz papirja z oljem napojenim. Te svetilnice je prinesel nek kapitan svojemu prijatelju, nevestinemu očetu

iz Kitajskega. Vsa družba je bila jako vesela te nepričakovane razsvitljave; posebno pa so se veselili tega mlajši, ker jim je bila na ta način zabava podaljšana za nekaj ur.

Ker je bilo še precej toplo, sklenili so gosti igrati na prostem družbine igre. Tudi Marica je hotela igrati. Ko so svatje vstali od mize, pogledovala je za Ivanovom, ki bi moral po dolžnosti in pravici peljati lepo županovo sestričino na prosto. Naposled zagledala ga je, slonečega na podboji. Hitro stopi k njemu in mu reče nevoljna: „To vender ni prav; kako se danes obnašaš Ivanov? Daj mi roko, da ne postanem huda! Idiva igrat!“

Ivanov je globoko vzdihnil.

„Kaj ti je, da si tako čuden?“ vpraša ga ona. Obrnil se je k njej in jej zašepetal na uho: „Vsaj vender poznaš moje trpljenje. Misli si, moj polkovnik iz Rusije, kateri me zasleduje, ker sem pobegnil, je bil danes v ladjedelnici. Videla boš, da sem izdan in da bom moral z njim!“

„Ne bodi vender tako boječ“, zavrne ga Marica. „Tako visok gospod ne bo dosti po tebi opráševal. Lahko si misliš, da bi ne premišljeval dolgo, ko bi hotel tebe imeti.“

„Misliš?“

„Gotovo da! Bodi torej brez skrbi in pojdi igrat!“

Bil je pa uže skrajni čas, da sta šla kajti igra se je bila uže pričela in je vzbujala med svati dokaj veselja. Posebno lepo je bilo pri teh igrah videti pisana krila zalih holandskih deklet, katera so se po svoji mični narodni noši uže takrat odlikovala od vsih Evropskih narodov. Svetlobarvno krilo, ki je segalo skoro do gležnjev, tako da je bilo videti le zale črevlje z zaponami, prepasano je bilo nad kolki z bogato ozaljšanim pasom, ki je bil čestokrat po več sto goldinarjev vreden. Jopič je bil navadno temne barve in pri bogatih narejen iz baržuna. Rokavci so bili do komolcev tesni; izpod komolcev pa se je videla lepa bela srajca, katere rokavci so bili lepo nazaj zavihani.

Moderce so si na prsih okinčale sè srebrnimi prevozami, čestokrat tudi sè zlatimi denarji, ki so imeli utisnjene podobe svetnikov.

Na glavo so si devale poseben lišp. Lase na zatilniku je pokrivala fina, pajčolanu podobna ruta, ki je segala daleč čez vrat in spredaj globoko na čelo, tako da se je videlo le nekaj las nad senci. Nad čelom so si krasile glavo sè šapeljem iz zlate plehovine, ki je segal do ušes v podobi lepih rožic. Nevesta in družica ste imeli nad šapljem še lepo mirto in mesto baržunastega

moderca belosvilen jopič sè širokimi rokavci, ki so bili podvlečeni sè takim blagom iz kakeršnega je bilo krilo narejeno.

Marica je bila torej opravičeno ponosna na-sè v tej obleki in ni jej bilo zameriti, da se je hudovala nad Ivanovom, ki tega lišpa ni hotel opaziti, temveč je tudi sedaj stal popolnoma razmišljen in je vselej preslišal svoje ime, ako ga je vodja igre poklical. Bil mu je še vedno ruski polkovnik v mislih in za to mu njegova slaba vest ni dala miru.

Da bi ga Marica izdala, tega se ni bilo bati, in razven nje ni nihče vedel o tej skrivnosti. Nihče? Da, da, nekdo je še vedel o tem, tega se je spomnil ubogi begunj, ko se je odpravljajl proti domu. Veselilo ga je torej, da se mu je pridružil ravno ta človek, ko se je od Marice poslovil. Bil je pa to njegov delavski tovariš in rojak Peter Mihajlov, katerega je iskreno ljubil, za katerega bi bil vse storil, ako bi bilo treba.

Komaj je prijatelja zagledal, potegnil ga je hitro na stran in krenil z njim v neko temno stransko ulico. Tu mu je razodel vzrok svoje boilesti in ga ponižno prosil njega svèta in pomoči.

„Brez dvojbe me zasledujejo kot beguna“, reče mu Ivanov; „če tudi Marica tega verjeti neče. Toda ti sam veš, kako strog je

naš car z onimi vojaki, ki svojih dolžnosti zpolnjevati nečejo in zato pobegnejo. Zasludujejo jih na vse strani do skrajnega morja in če jih dobodo, pošljejo jih v Sibirijo, ako jih smrtno ne bičajo.“

„Jaz sem ti uže preje povedal, da si krivično ravnal, ker si pobegnil. Gotovo je, da moraš biti zaradi tega kaznjevan“, odgovori mu Mihajlov resno. „Po mojem menenju ni nobeno dejanje bolj kaznjivo, kakor to, svojemu carju uteči.“

„Ti lahko govoriš“, reče Ivanov potrto, „ti nisi še nikdar nosil puške na rami.“

„Kdo ti je to pravil?“ seže mu Mihajlov v besedo. Oko se mu je pri tem zasvetilo in videti je bilo, kakor bi njegova orjaška postava vedno večja postajala.

Ivanov je stopil začuden korak nazaj.

„Ne bodi vender precej tako hud“, tolažil je svojega rojaka. „Zaradi mene si lahko nosil deset let vojaško suknjo; jaz te zato gotovo ne zavidam. Jaz pa nečem ničesa slišati o smodniku in o svinčenkah in se zahvaljujem za vse vojne lavorike. Mar mi je le, da sem pošten tesar, in zato hočem pridno delati, da si zaslužim svoj vsakdanji kruh in da dobim Marico za ženo. Gotovo je, da si ti ves drugačen od mene. Jaz menim, in čestokrat se me polaste te misli, da

si pri nas v ladjedelnici le za kratek čas, a ne zato, da bi si kaj prislužil. — Povej mi Mihajlov, kaj ne, da imaš tudi ti nekaj skrivnega v srci, kar te vedno skrbi? Meni smeš zaupati! Govori!“

Smijoč se, je Mihajlov zmajal z ramami.

„Neko skrivnost imam pač“, reče mu čudni ta mož, „toda ne skrbi me prav nič, in predno odidem, ti jo hočem razodeti.“

„Kaj ti nas hočeš zapustiti?“

„Kmalu!“

„Morda se hočeš vrniti na svoj dom? Gotovo te doma težko pričakujejo?“

„Ne vsi,“ odvrne Mihajlov dvoumno. „O tvoji zadevi in pa o zadevi ruskega poslanca, katerega se bojiš, ker te zasleduje, hočem jaz posredovati. Zanesi se na mé in ne boj se ničesa!“

„Kaj praviš?“ vsklikne Ivanov jako začuden. „Ti torej poznaš natančnega gospoda polkovnika in pri njem tudi nekaj veljaš?“

Mihajlov zmaje z ramami in seže tovarišu v roko, ne da bi mu kaj odgovoril.

„Tebe ne more nihče spoznati“, zagodrnja Ivanov, seže mu v roko in želi lahko noč. Potem pa krene po stranski ulici proti domu počivat.

Tudi Mihajlov je storil tako, a pot njegov je bil navidezno veliko daljši. Na pol glasno

sam sè saboj govoreč korakal je v mesečni svetlobi in pri tem tako močno z rokama mahal, da bi bil slehern lahko mislil, mož je preveč pil.

Tako hodečemu pa je sledil nek človek visoke postave in skrival se mu je za drevesi, da ga Mihajlov zapazil ni. Zavit je bil v dolg vojaški plašč. Kadarkoli ga je veter zasukal, zablistela je izpod njega lepa z zlatom bogato prepletana vojaška suknja.

Ko je Mihajlov došel do svojega doma, potrkal je trikrat na nizka vrata kolibe, v kateri je stanoval, odkar je prišel v Saardam. Potrkati pa je moral močno, da ga je slišala stara, na pol gluha gospodinja, ki je potem kašljajoč in godrnjajoč prišla odpirat. Navadno mu je tudi očitala, da prepozno domov prihaja. Toda Peter Mihajlov ji na to ni odgovarjal. Prepevaje kako rusko bojno pesem, vzel ji je luč iz rok ter odšel v svojo pritlično sobico. Tu je imel na mizi poleg okna polno papirjev, knjig in zemljevidov. Tja je postavil svetilnico, sedel potem za mizo ter se s podprto glavo tako zamislil v knjige in druge risarije, da ni ničesa drugega videl niti slišal.

Kar potrka nekdo močno na vnanje okno njegove sobice. Mihajlov predrami se iz svojega premišljevanja, skoči kvišku, potegne

si lase raz čelo in poslušá. Trkanje se je ponavljalo. Mihajlov stopi bliže k oknu.

„On je“, zašepeče pred se.

Potem mu s par besedami pove nekaj v ruščini, vzame svetilnico in gre odpirat.

„Torej ste res vi?“ Vzklikne Mihajlov vidno iznenaden ter odpira vrata, kolikor se da tiho.“

„Šele danes opoludne sem dobil vaše pismo.“

„Pohvaliti moram vašo pridnost, prijatelj Lefort.“

Tujec se prikloni, in ko ga Mihajlov povabi vstopiti v njegovo sobo, šel je za njim.

Drugo poglavje.

Župan Saardamski je tisto noč po ženitovanji prav slabo spal. Njegova mlada unukinja je pač slutila, da je strijček malo preveč pil, kar se je pa, se vé da, večkrat zgodilo. Tudi stara hišinja, gospa Jera je temu pritrdila, a župan zapodi ju zmerjaje iz svoje sobe ter si ukaže v drugič prinesiti čašo čaja.

Zeló razjarjen natlačil si je uže v tretje svojo lončeno pipo, dasiravno se je po sobi

uže tako kadilo, da ni bilo moč pred sé videti. Smijoč se je letela Marica od svojega strijca ter mu obljubila skuhati juho, kakršno kuhamo bolnikom. „Kaj, jaz bolan?“ zavpije starec za njo. „Jaz nisem bolan, toda jeza, skrb in delo mi škodujejo.“

Vsedel se je na svoj veliki z usnjem prevlečeni naslanjač, molel nogi od sebe ter sklenil roké pred saboj. Pipa mu je molela čez ramo nizdolu in tanki dim, katerega je spuščal iz pipe je kazal, da je mož pozabil celo na svojo najljubšo zabavo in to le vsled tega, ker mu je šlo vse narobe. Zastonj je pregledal vse izpiske domačega prebivalstva, da bi našel kako sredstvo, cesarja lažje zasledovati. — Delavci iz ladjedelnice, katere je uže na vse zgodaj k sebi poklical, da bi jih izprašal, odpovedali so mu po svojem mojstru priti, ker morajo delati in ne sme nihče brez dovoljenja iz ladjedelnice. — Slutil je namreč med njimi carja, ker mu je to pravil Anglež.

V vseh teh zadregah pa ga je potrla najbolj novica, da je prišel nek rusk častnik v Saardam. Nastanil se je v gostilnici „pri rumenem levu“ in ljudje so ga uže zjutraj videli izprehajati se na morskem pristanišči.

Celo županu se je zdelo, da so temu možu vse te skrivnosti znane; toda kako bi

jih zvedel po častniku? Zastonj se je napotil v tej zadevi osebno v gostilno „k rumenemu levu“, kajti povedali so mu le-tam, da gospod polkovnik ne vsprejema nikakeršnih obiskov. Močno razjarjen, da se njegova uradna veljava tako prezira, tekel je domov ter spustil ondi svojo jezo nad družino. Toda tudi tu se mu ni kaj poneslo. Vesela unukinja se ni hotela dolgo z njim razgovarjati in Jera je imela dokaj posla v kuhinji. Samo stari sodnijski sluga, ki ni mogel uteči, poslušal je z občudovanja vredno hladnokrvnostjo razsrdenega gospoda, ne da bi se bil zmenil za to godrnjanje. Molčeč je prinesel drugo pipo, kadar je bila prva prazna, ali pa če se je razpršila na tisoč koscev na kamenitih tleh uradne pisarne. Gospod župan je imel navado, da je v svoji jezi večkrat vrgel pipo ob tla.

Ravnokar je treščil uže tretjo od sebe.

Ne da bi zinil besedo, prinese Naes četrto pipo. Vže je prižgal žveplenico in boječ približal se razkačenemu gospodu županu, ki je od same jeze kar pihal.

„Proč s tem“, završi starec in izbije z ного slugi pipo iz rok. „Vrti se mi uže itak po glavi! Ne bom več kadil!“

Kmalu na to prinese nek sel pismo Angleškega poslanika, v katerem piše županu,

da mu zviša nagrado na dva tisoč cekinov, ako poizve do večera družega dne, kje je ruski car. Poslanik se je bil med tem s posebno pošto odpeljal v glavno mesto ter obljubil vrniti se do družega dne.

„Kuga naj pride čez vse mesto, ako mi odide to darilo“, vsklikne debeli oče župan, prebravši to pismo. „Sluga, prinesite mi suk-njo!“ Stari Naes urno zleti in prinese kmalu rudečo sè zlatom obšito pliševo suk-njo. Župan, ki je mej tem golorok po sobi korakal, se obleče. Tako urno sluga svojemu gospodu uže dolgo ni stregel, ko ravno takrat. Čez nekaj minut stopal je uže čestitljivo mož s trsteno svojo palico v rokah po ulicah. Baroko, ki je segala daleč čez vrat in deloma zakrivala debeli obraz, si je bil pač malo po strani na glavo položil; tudi klobuk okrašen sè zlatimi trakovi držal se je malo po strani. Toda kaj naj bi odločevalo vse to pri tako važnih opravilih, katere dobro razrešiti je bil le on poklican!

Na ladjedelnicah je bilo vse živo, posebno pa na staviščih mojstra Brovna, kjer sta delala tudi Mihajlov in Ivanov. Izdelali so bili ondi ravnokar ladijo po najnovejših konstrukcijah. Ker so jo nameravali uže drugi dan spustiti, treba je bilo ta dan še pridno delati. Delovodja, ki je na mesto

mojstra nadzoroval delo, bil je jako nevoljen, ko je zvedel željo čestitega župana. Le-ta je namreč hotel, da se pokličejo vsi mladeniči od dela, ker je slutil med njimi posebno nevarno osebo in jo je hotel na vsak način dobiti. Tako govoriti se mu je zdelo posebno primerno, da izpelje vso stvar kolikor se dá tajno, kajti le tajno ravnati priporočal mu je angleški poslanik prav živo. Toda pri poštem delovodji se je upeknel.

„Kaj, nevarno osebo!“ zavpije pošteni mož.

„Take osebe domnevate si med mojimi delavci, gospod župan? To je razžaljivo za pridne mladeniče. Hoj, Ivan, pozvoni z velikim zvonom (tako je ukazal nekemu delavcu, ki je stal ravno poleg njega) in zakaži vsem, da se vstopijo v vrsto. Potem bodi vam, gospod župan, dovoljeno izpraševati. Toda, če ne najdete hudobneža, morate nam očitno povedati, da smo pošteni!“

Ubogi župan se je tresel od strahu, toda ugovarjati si ni upal.

Delavci so se med tem zbrali in župan jih je začel izpraševati. Pri tem pa je opazoval njihove obraze z óno natančnostjo, kakor kak sodnik, kadar ogleduje hudodelnike. Največ mladeničev je bilo domačinov, katere je uže od mladih nog poznal; tujca sta bila

le Mihajlov in Ivanov, ki sta slučajno bila oba onega imena kakor ruski car Peter. Župan prosi delovodjo, da odide z vsemi delavci; le oba Petra si pridrži. Ubogi Ivanov je bil med preiskavo kmalu rudeč, kmalu zopet bled, kajti bal se je, da je to preiskavo vpeljal ruski polkovnik, ki je slutil, da je Ivanov vojaški begun. V preveliki svoji bojazljivosti stopi z županom na stran, in ga ponižno prosi: „Ljubeznjivi in čestiti gospod, ne izdajte me! Vem, da ste dobili povelje za menoj poizvedovati, toda rotim vas, ne izdajte me temu polkovniku.“

„Torej je ta Anglež polkovnik“, mislil si je neumni župan. Po svoji kratki pameti je takoj sodil, da je Ivanov oni, katerega je imel iskati in se je dozdevnemu carju globoko priklonil.

„Bodite brez skrbi, presvetli gospod; skrbeti hočem, da vas nihče ne spozna“, reče mu jako spoštljivo.

Ivanovu se je dozdevalo, da ni prav umel.

„Kako me imenujete?“ Vpraša ga začuden. „No, Anglež je pač želel, da ne smem nikomur povedati, kdo ste vi, — toda med nama.“

Mlademu pomočniku se je vsa ta stvar pač zelo čudna zdela in treba bi mu bilo izpregovoriti le jedno besedo, in vsa ta pomota

bi bila razjasnjena. Toda tega si ni upal, temveč pritrdil je raje vsemu iz zgolj strahu pred polkovnikom, kateremu je župan po njegovem mnenju pomagal.

Župan pa je bil sam pri sebi tudi jako vesel, da se mu je posrečilo carja tako lahko dobiti. Obsipal ga je z vso ljubeznivostjo, prosil ga, da ga obišče in mu celo svojo hčer Marico v zakon obljubil.

„Cesarja za zeta dobiti,“ govoril je sam sè sabo na potu proti domu, „kaj tacega se še ni nobenemu županu v Saardamu pripetilo.“

Brhka Marica se je jako začudila, ko jej strije pove, da ga bo Ivanov obiskal.

Starec pa se je smijal prav zvito pred sè, ko jej je to novico povedal ter še dostavil, da se bo kmalu še bolj čudila.

Marica ni vedela, kaj vse to pomeni in prosi strica, da jej to stvar razjasni. Iz početka ni hotel ničesa povedati, a ker mu le ne da miru, prelomi naposled danò besedo, da hoče molčati, in jej pove, da je tesar Peter Ivanov pravi car ruski Peter prvi.

„Kaj?“ Vzklikne deklica smijoč se, „Peter Ivanov je car? Ne bodite smešni, stric! Če je Ivanov ruski car, no, potem sem jaz hči Tuniškega bega ali pa Kitajskega cesarja!“

„Neumna stvar si,“ zaropoe župan, „ki ne umeje ničesa o visoki politiki, o državnih tajnostih in o diplomaciji. Toda gledi, da ne pozabiš, kako se imaš od sih dob obnašati proti Ivanovu! Razumeš? Če tudi želi Njega Veličanstvo nepoznano ostati, moramo je vender častiti, kakor zahtevajo to dvorske šege. In, da mi držiš jezik za zobmi, klepetulja ti; kajti živa duša ne sme zvedeti, kako visok gost živi v ladjedelnicah Saardamskih! Angleški poslanik mi je to posebno toplo priporočal, in tudi gospod Ivanov želi, da ostane stvar med nami!“

„Tako je želel Peter sam? Hahaha! Rada mu verujem, kajti bati se mu je . . .“

Pri teh besedah je umolknila, ker ravno o pravem času se je še spomnila, da bi svojemu prijatelju zelo škodovala, ko bi povedala stricu, kako je pobegnil od vojakov.

In ko je to premišljevala, spomnila se je tudi, zakaj je Ivanov stričevi pomoti tako rad pritr dil in zakaj ga je tudi pustil v tej pomoti, da je on (Ivanov) ruski car. Pred vsem se je moral mladenič pač bati, da se zvé, kdo je on sploh. Če bi se pokazalo, da on ni car, bil bi gotovo kaznjevan; če bi se pa zvedelo, da je vojaški begun, bi kazni gotovo tudi ne utekel. Ubodi mladenič v tem sitnem položaju torej nič boljšega

storiti ni mogel, kakor da je prevzel ulogo ruskega carja, katera mu je bila tako rekoč posiljena in da jo je izvrševal, kolikor jo je pač mogel. Seveda pred zbeganim županom to ni bilo nikakor težko, kajti bil je to mož one vrste ljudi, o katerih pravimo, da zbog prevelike množice dreves gozda ne vidijo. Zato je bilo pa tudi skoro gotovo, da je veroval na cara Ivanova le zato, ker si je bil to misel v glavo utepel. Angležkega poslanika pa, ki se je imel drugega dne z potovanja vrniti, Ivanov ni prav brez strahu pričakoval.

Toda sedaj se je bivšemu tesarju prav dobro godilo. Župan ga ni pustil več od sebe, temveč povabil ga je na kosilo ter mu odstopil svojo najboljšo sobo za stanovanje. Peter se je vsemu temu udal; vsaj je bil po tej čudni spremembi svojega stanu veliko bliže svoji ljubi Marici. Jezilo ga je le, da se je tudi ta njemu nasproti popolnoma izpremenila, ogovarjaje ga, kakor stric le z „presvetli gospod“ in da se mu je pri vsaki besedi globoko priklanjala.

Oče župan je bil čez vse mere vesel. Po njegovem mnenju mu obljubljenih tisoč cekinov nihče več vzeti ne more; težko je torej pričakoval vračajočega se poslanca, da bi ga postavil pred carja vseh Rusov,

katerega je tako hitro našel. — Brez vsakojih nadaljnih sitnosti bi se bilo to lahko zgodilo, ko bi ne bila, žal, unukinja županova izblebetala te državne skrivnosti stari Jeri. Ta je povedala čudno to dogodbico brez odloka svoji botri, stari branjevki. Iz tržišča za sadje raznesla se je ta govorica po vseh cestah in ulicah, tako da je v teku 24. ur vse mesto vedelo o tej novici. Umevno je tudi, da je povzročilo veliko hrupa posebno še to, da obče znani poprejšnji tesar Ivanov ni nihče drugi kakor car mogočne ruske države. Znano je, da gredo take novosti daleč po deželi, ako so enkrat med ljudstvom, in ni se torej čuditi, da so v prav kratkem času celo v sosedni Franciji slišali o čudni tej pravljici. Ker je bilo pa francoskemu kralju na prijateljstvu z Rusi ravno toliko, kakor angleškemu, pošlje tudi prvi svojega poslanika v Saardam. Sklenil bi bil rad z Rusi odbojno in udarno zvezo. Ker se je torej stvar nenadoma tako zasukala, zdelo se je angleškemu poslaniku primerneje, da ostane nepoznan. Ko se je vrnil v Saardam, bil je tedaj zopet kot nadmornar tako oblečen, kakor na ženitovanji in se je nastanil v neki priprosti gostilni poleg pristanišča. Ker so vsako leto ob tistem času obhajali v Saardamu veliko ljudsko veselico,

imel je lepo priliko, da bo takrat popolnoma nemoten prišel v dotiko z dozdevnim carjem.

Ker francoski poslanik ni bil nič manj prekanjen kakor angleški, pričakoval je tudi on te priložnosti. Po brodersko oblečen je hodil po vseh javnih pivnicah in gostilnah v ladjedelnih in povpraševal po onem tesarskem pomočniku, o katerem ljudje pravijo, da je ruski car. Ko mu pa povedo, da naj gre k županu, ker je sedaj tam dozdevni car, napoti se res tja. Toda župan ga odslovi prav na kratko, kajti čuval je Ivanova, kakor bunčico svojega očesa in ni ga pustil v nobeno družbo.

Nevoljen se je moral poslanik vrniti. Med tem se je zmračilo in po cerkvah je zvonilo „Angeljsko češčenje“. Tesarski pomočniki so odstavili delo ter se vračali, vsele pesmi prepevajoč, proti domu. Tudi na svojega tovariša Ivanova so uže skovali neko pesmico, in francoski poslanik jih je čul, ko so se mimo njega idoč razgovarjali, da mu jo hočejo zapeti ob priliki velike ljudske veselice. Mestno starešinstvo je namreč hotelo visokega gosta slovesno na to veselico povabiti.

Med tem zapazi francoski poslanik dva moža, ki sta se, ločena od drugih delavcev,

prav živahno razgovarjala. Eden od nju je bil ogrnjen z dolgim jezdeškim plaščem. Nosil je visoke rumene škornje od poluvstrojenega usnja. Na glavi pa je imel klobuk od sive klobučevine z lepim zelenim peresom. Po njegovi zunanosti in hoji soditi, je bil častnik. Oba se podasta potem v neko pivnico ob morskem obrežji in se vsedeta pred vrati v lipovo lopo. Kakor je bilo videti, zamislila sta se tam v nek prav važen in skrivnosten razgovor. Francoski poslanik pa, ki ju je z glavo majaje, od daleč opazoval, ni se mogel od nju ločiti. Kolikor je on ljudi poznal, slutil je takoj da to nista navadna tesača iz ladjedelnice, ali sploh holandska rokodelca, in zato se je mudil tako dolgo; počakati je hotel priložnosti, da bi se smel tema možema pridružiti.

Čez četrť ure sta se moža zopet vzdignila. Po obnašanji tujega častnika do svojega spremljevalca je bilo lahko spoznati, da je ta višji od njega, če tudi je jako priprosto oblečen. Prekanjenega francoskega poslanika se polasti neka čudna slutnja, ki mu veleva, da bode pravega carja veliko prej našel, kakor domišljavi, neumni župan.

Ko prideta tujca mimo njega, odkrije se jima prav uljudno in reče: „Oprostita gospoda, jaz sem tujec tu in sem na svojem

večernem sprehodu zašel. Če gresta tudi v-
dva v mesto, prosim, vzemita me sabo.“

Ker mu tujca nista oporekala, šli so
vsi trije skupaj proti mestu, ki je ležalo v
večerni megli pred njimi.

Francoz je kmalu napeljal pogovor na
znano mestno govorico. Častnika je to na-
videzno neprijetno dirnulo, a njegov sprem-
ljevalec je zmajal z ramo in rekel: „Jaz ne
verujem, da bi bil car tu.“

„Jaz tudi ne“, odgovori Francoz, „in
zato imam jako važne razloge.“

Tujca sta pri teh besedah osupnila.

„Razloge imate?“ vpraša zategnjeno
častnik. „In kake, dragi mi gospod, če
smem vprašati?“

„Vsaj so vam znani notranji razpori,
ki razjedajo silno rusko državo, odkar je
umrl Aleksej“, reče mu francoski poslanik.
„Otroci njegovi vojskujejo se zaradi vladar-
stva vedno med sabo.“

„Ti prepiri so uže končani“, seže mu
tuji častnik v besedo, „odkar je car Peter
svojo vladeželjno sestro Zofijo po polnem
izključil od vladarstva. Da je car Peter po-
stavni prestolonaslednik, o tem pač ni dvojbe.
Ker mu je bogato in veliko sorodstvo nje-
gove soproge Evdoksije veliko pomagalo,
vpri se je car javno krivičnemu ravnanju

svoje sestre in premagal nje zaveznike, cesarsko telesno stražo, zvano „Strelici“. Ves svet vé, da živi sedaj kraljičinja Zofija v nekem samostanu v prognanstvu in da vlada car sedaj le sam, če tudi je bil njegov brat Ivan do lanskega leta, ko je umrl, po imenu njegov sovladar.“

„Zgodovino Rusije poznate tako natanko, kakor bi bili tam doma“, reče sedaj poslanec. „O carji pa ne morem misliti, da je tako lahkomišljen, ali pa tako slabo poučen, da bi ne vedel, da je kraljičinja Zofija zopet provzročila vstajo „Strelicev“, z namenom, vladarstvo svojega brata na-sé spraviti.“

„Ti nesramneži! Uničiti jih hočem?“ vsklikne vidno razjarjen mladi častnikov spremljevalec. „Lefort še danes se vrneva domov.“

Poslanik je dosegel s tem strašnim sporočilom svoj namen. Odkril se je na to, globoko priklonil in rekel: „Izdali ste se, presvetli gospod, vi, in nihče drugi, ste ruski car!“

Tretje poglavje.

Petru Ivanovu se je kar po glavi sukalo, odkar je bil prisiljen igrati vlogo mogočnega vladarja. Maričina premetena, a le navidezna

vljudnost in pa starega župana zmedeno govorjenje so ubogega mladeniča popolnoma zbegale. Da pa je vsa stvar postala prav smešna, prišel je še angleški poslanik, ki je sè svojim dvoumnim govorjenjem novo-pečenega kralja spravil v največjo zadrego. Razjasnjevati bi moral reči, o katerih se ubogemu tesarskemu pomočniku nikdar niti sanjalo ni. Izraziti bi bil moral svoje misli o politiki in kar je še takih rečij več. Pri tem pa ga je poslanik pogledoval tako resno, a župan zopet se je držal tako imenitno, da je Ivanovu kar vroče prihajalo. Vender si ni upal ugovarjati, in to le iz bojazni, da bi ga ne spoznali. Ko pa je poslanik privlekel iz žepa velik pergament z velikim rudečim pečatom, ki je bil shranjen v voščeni kapici, in ga silil, naj ga podpiše, pošla mu je potrpežljivost. Listina, ki je bila pisana v angleškem jeziku, katerega Ivanov prav nič razumel ni, obsegala je po izpovedbi poslanikovi, novo trgovinsko pogodbo med Anglijo in Rusijo. Ivanov je dobro vedel, da bi igral ulogo goljufa v veliki meri, ko bi to pogodbo podpisal. To storiti mu je branil njegov pravni čut. Prestrašen skoči kviško in vrže pero, katero mu je župan za podpis ponudil, na tla, in reče: „Gospoda moja, pustimo to, vsaj jaz nisem car!“

Gospoda pa sta se zasmijala in župan reče poslaniku: „Jako premetena glava je to; kako diplomatično se zna izgovarjati; dajmo Veličanstvu čas za premislek! Tri dni imate časa, presvetli gospod!“ — Toda Ivanov mu prestriže besedo, rekoč: „Najboljše do sodnega dne!“ in jima uide.

Domov dospевši je bil sam sè sabo jako nezadovoljen. Žal mu je bilo, da ni takoj iz početka povedal, da ni cesar, temveč le vojaški begún. — Gotovo je, da bi bila z to izpovedbo izginila njegova sreča na večne čase. Slovo bi moral dati svoji Marici za vselej, kajti po odgonu bi ga tirali v mrzlo Sibirijo. V tej bojazni se je odločil poiskati Mihajlova. K sreči ga je našel doma. Ko mu govori o svoji nesreči, reče mu oni: „Poslušaj me Ivanov, jaz ti dam dober svèt! Ako me ubogaš, ne bo ti škodovalo. Da ti nisi car — to vem jaz najbolje, toda obnašaj se še tri dni kot car.“

„Še tri dni, torej do dne ljudske vese-lice! Zakaj pa?“

„Ne vprašaj me, temveč ubogaj brez ugovora! Dam ti svojo častno besedo, da dobiš tudi za to plačilo, in da se ti ne bo nič žalega zgodilo!“

„Ti mi daš svojo častno besedo? Hm, to je pač prav lepo in od tebe tudi jako

ljubeznivo — toda bojim se, da vse to ne bo dosti pomagalo!“

„Ubogáj!“ veli Mihajlov s krepkim glasom. Pri tem pa je ubozega Ivanova sè svojimi žarečimi očmi tako srpo pogledal, da je le-ta ves osupnjen pobesil oči k tlem.

Vrnil se je domov tako potrto, kakor je prišel, a vendar je sklenil, ravnati po navétu svojega tovariša. Se vé-da so bili ti trije dnevi zanj jako neprijetni. Pri vsakem koraku, katerega je storil, gnjetla se je okolu njega množica ljudij, ki so se mu spoštljivo odkrivali in vpili: „Bog vas sprejmi, Veličanstvo! Ta je želel od njega to, drugi zopet kaj družega, tako, da si ubogi Ivanov slednjič ni več upal na cesto. Počasi so mu minevale ure v njegovi sobici. Kar pride župan in ga povabi v imenu mestnega starešinstva in vsega meščanstva slovesno na ljudsko veselico. Zvito ga je pri tem pogledoval sè svojimi drobnimi, svitlo-modrimi očmi, in ker je svojo zlato tobačnico tako pomenljivo med prsti sukaj, slutil je Ivanov takoj, da je s tem povabilom še nekaj posebnega v zvezi. In res ni dolgo trajalo, kar pride starec z barvo na dan. Ko je po raznih govoricah pripravil Ivanova, dal mu je razumeti, da mu svojo unukinjo Marico rad za ženo dá. Ivanov bi bil vsled te ponudbe župana od

samega veselja objel. Toda ker je bil sploh jako nesrečen človek, stavile so se mu tudi tu velike zapreke. Župan je namreč zahteval, naj podpiše kupčijsko pogodbo angleškega poslanika, in to je bilo gotovo veliko zahtevanje.

„Pomislite, presvetli gospod,“ reče župan, „da bo sklenjena ta pogodba v korist angleške in ruske države. Ruski narod vam bode vedno hvaležen za napredek, katerega bode vaša velika država po tej pogodbi v kupčiji in obrtu deležna. Nikakor pa si ne drznem vaši modrosti staviti kakih pogojev, temveč se najponižneje za danes poslavljam. Jutri, na dan slavnostne veselice, bode mi čast, da popeljem Vaše Veličanstvo s častnim spremstvom na travnik, kjer se bo streljalo, in tam bom prosil, da mi objavite svoje cesarsko mnenje.“

Slavnostni dan je napočil. Topovi so grmeli in veseli glasovi godbe so se razlegali. Celo mesto Saardam je bilo slavnostno okinčano iz raz hišne strehe so vele mnogobrojne narodne holandske zastave. Mestno starešinstvo z županom na čelu se je podalo okolu poludne k carju, da ga popelje na strelišče. — Prostor na strelišči poleg pristanišča je bil z različnimi šotori in pivnicami za to veselico kaj okusno prirejen.

Mestni očetje so visokemu gostu na čast oblekli svoja praznična oblačila, in reči se mora, da so v svojih dolgih črnobaržunastih suknhah, v belosvilenih brezrokavnikih, sè zlatimi verižicami okolu vratu in v črevljih sè zapenkljami obračali vso pozornost na sè. Ivanov je bil prav dobre volje in je pozdravljal gospode mestne očete tako, kakor bi bil res car.

Oče župan smijal se je na tihem obnašanji Ivanovemu, kajti mislil si je, da bi Ivanov nikakor ne bil tako vesel, ko bi mu on ne bil obljubil Marice zato, da bo podpisal kupčijsko pogodbo. Ko so ga pa spremljevali na strelišče, obnašal se je kot pravi car ruski, ne pa, kakor da je primoran igrati vlogo carja. Vzrok vsemu temu obnašanji Ivanovemu pa je bil Mihajlov sam, ker mu je v jutro rečenega dne po nekem mladem ribiču poslal pisemce, v katerem ga zagotavlja, da bode vsa stvar do večera razjasnjena. Tudi angleški poslanik gojil je, ko se je približal vzvišenemu gostu, po njegovi veselosti sodeč, najboljše nade, da se mu posreči izvršiti načrte njegove vlade. Le Marica ni bila sè svojim ženinom nič kaj zadovoljna, marveč jezilo jo je, da si upa danes tudi nji nasproti kazati se imenitnega gospoda.

„Čakaj, to ti bo še presedalo!“ zašepne mu na uho, ko ga je prvič pozdravila in ji je milostno ponudil roko, da mu jo poljubi.

Ivanov se je pri teh besedah komaj še smeja zdrževal.

Med tem so se pričele ljudske igre, prirejene na čast Veličanstvu, ruskemu carju. Vrsto teh iger je otvorilo tekanje za stavo, katerega se je udeležilo lepo število krepkih tesarskih učencev v svojih prazničnih oblačilih. Obkoljeni prostor, katerega je moral zmagovalec v petih minutah trikrat preteči, obstopilo je od vseh strani veliko radovednega občinstva. Župan je dal sè svojo palico znamenje, da se tekanje prične. Bliskoma se zaženo dečki v tek, tako da so jim pisani trakovi na klobukih po zraku odletavali. Med tekanjem pa je igrala godba poskočnice, in županova unukinja je držala v rokah lepo vezan opasnik, da ga dá zmagovalcu v dar.

„Kako je to dopadlo Vašemu Veličanstvu?“ vpraša potem jezična Marica Ivanova, ki je sedel na visokem naslanjaču, okrašenem z vsakojakim zelenjem.

„Še precej,“ reče jej prijazno Ivanov, „toda jaz mislim, da bi bil jaz to bolje naredil.“

„Kaj, cesar bo za stavo letal?“ smeje se Marica, „kaj tacega bi se vendar ne spodobilo.“

Več ljubkih ribičaric stopi na to pred prestol dozdevnega carja, in jedna izmed njih prosi dovoljenja, da bi smele nekaj narodnih plesov predstaviti. Lepe in krepke postave teh holandskih primork dičila je še posebno priprosta, a jako originalna njihova narodna noša. Na glavi je imela namreč vsaka veliko in jako visoko avbo in vrh nje še šopek cvetic, ali pa velik kop. Izpod avbe so se jim vsipali čez ramena gosti kodravi lasje. Lepo nagubančena srajca je bila za vratom prav visoka, a nje rokavci so segali prav do zapestja. Črno krilo, ki je segalo do čez kolen, je bilo sè svetlobarvnimi cveticami, ki so bile v suktno vtkane, tako rekoč posejano. Prav dobro so pristojale temu oblačilu tudi svetlomodre nogovice s črnimi rožami in črevlji z zapenkljami.

Pri plesu zamotali so se posamezni pari na jako čuden in umeten način v lepo vrsto, katera navidezno ni imela nikjer konca. Nankrat pa se je vrsta na vse strani odprla, in plesalke so posamezno iz nje priskakljale. Ko so se pa vse plesalke za levo roko prijele, tresle so v svojih desnicah majhnim

bobnom podobna godbena orodja, ki so bila olepšana sè svilenimi trakovi in majhnimi, glasno donečimi zvončki.

Po končanem plesu podali so se vsi odlični prebivalci mesta sè svojim častnim gostom, dozdevnim carjem, v velik šotor, kjer je bila pripravljena velika gostija. Župan je sedel sè svojo unukinjo ravno nasproti gospodu Ivanovu, ki se je vedno prav ljubeznjivo smehjal. Iz žepa županove suknje pa se je svetil oni pergament, kateri je Ivanovu toliko skrbi provzročil, a mu sedaj gotovo niti na umu ni bil več.

Ravno so pojedli kisle ribe in popili kapsko vino, kar je po stari holandski navadi pri vsaki pojedini prišlo prvo na mizo, ko je iz daljave po mirnem ozračji zadonel zvon iz stolpa mestne hiše, označujoč, da je četrta ura popoldne minula. Župan si obriše potno čelo in se odkašlja, da bi izpregovoril običajno napitnico, ki mu je sedaj še tako srce težila. Toda težavnega tega posla oprostil ga je precej močen topov strel, ki je pretresel zrak nad slavnostnim prostorom.

„Vender enkrat“, vzdihne Ivanov na tihem. „To je ono znamenje, o katerem mi je Mihajlov davi pisal; radoveden sem, kako se bo vsa ta stvar sedaj razrešila.“

Gostje so strmeč poslušali, kaj to pomeni, in veliko jih je bilo med njimi, ki so mislili, da je to bobnenje bližajoče se nevihte. Kar vstrelili v drugič, in to pot veliko močnejše ko v prvič. Županu, ki je ravno poprijel kozarec, da bi napil odlični družbi, pade od samega strahu baroka z glave, Marica se prime vsa preplašena za glavo in gospodje mestni svetovalci so postali blede ko zid.

V tem prijezdi nek polkovnik v ruski vojni opravi naravnost pred šotor, v katerem se je gostila sedaj tako preplašena gospoda. Župan, videč pri odprtih vratih stopiti jezdeca raz konja, imel je še toliko zavednosti, da je šel k vojaku in ga vprašal, česa želi.

„Jaz sem polkovnik Lefort“, reče tuji častnik, „in sem prišel, da sporočim županu in vsem meščanom Saardamskim mojega gospoda in carja prijazni pozdrav.“

„Vsaj je Nj. Veličanstvo med nami“, odgovori župan.

„Ne tako“, nadaljuje, smijoč se, ruski polkovnik. „Oni mladi mož ni car, temveč malovreden vojaški begun, kar mu je pa milostljivi car uže odpustil. Tu imam pismo z lastnoročnim podpisom carjevim na tesarkega mojstra Petra Ivanova. Car nakazal mu je toliko denarja, da si bo kupil za sé

lastno ladjedelnico, a s pogojem, da bo izdeloval ladije le za Rusijo.“

Ivanov vzame veselim srcem pismo svojega cesarskega prijatelja in ga dá Marici, rekoč: „Kaj ne, Marica, da je bolje tako? Prepričan sem, da se ne boš hudovala, ker nisem car!“

Marica se je glasno zasmejala, in tudi polkovnik se je moral smejati.

„Kdo pa je torej pravi car!“ vpraša župan in vsi okolu stoječi pritrdijo temu vprašanju.

„Nj. Veličanstvo, car ruski,“ odgovori polkovnik Lefort, „to je Peter Mihajlov, katerega vsi dobro poznate. Ravno sedaj je na brodišči Saardamskem in se v kratkem odpelje na svoji vojni ladiji od tod.“

Oče župan, kakor tudi angleški poslanik pri teh besedah gotovo nista bila nič kaj vesela.

Slednji pa reče: „Prevarali ste me, in tega vam ne bom nikdar pozabil“, ter odide jako razburjen iz šotoru.

„Tisoč cekinov mi je ušlo z njim“, mislil si je župan ter vil roke, kakor bi mu šlo na življenje in smrt. Med tem pa se je ozrl na Ivanova, ki je ves srečen, uže Bog zna kolikrat, sè svojo Marico prebral carjevo lastnoročno pismo.

„On je vsega tega kriv“, vzklikne starec.

Polkovnik pa izvleče med tem iz žepa listnico z denarji ter jo dá županu v roko, rekoč: „Prevzvišeni moj gospod pošilja vam to malo odškodnino za ves trud, ki ste ga imeli te dni zaradi njega. Car bi se vam dal uže preje spoznati, toda koristi njegove države, po katerih je bil prisiljen zvezo s Francijo podpisati, so ga silile, da se je držal do danes nepoznanim; bilo mu je na tem, da ga ne izdate angleškemu poslaniku.

Župan je jecljal v znamenje zahvale nekaj pred sé, kar ga pa nihče razumel ni. Previdel je slednjič vender-le, da se je dobro ukloniti in da ne kaže takim gospodom po robu stavljeni se. Dasiravno njegov zet ni bil car, zadovolil se je s tem, da je bil cesarski ladjestavec.

Vest, da je Peter Mihajlov pravi ruski car, razširila se je bliskoma med ljudstvom na slavnostnem prostoru in vse je hitelo na pristanišče. Po ozkih ulicah se je gnetla velika množica ljudi proti morji, da vidi še enkrat pravega carja, katerega prej nihče pogledal ni. Tudi Inanov je hitel sè svojo nevesto tja in ravno je prišel še v onem trenutku, ko je imela admiralska ladija, nakitena z narodnimi ruskimi zastavami, odpluti.

Peter Mihajlov je stal na krovu blizu glavnega jambora. Oblečen je bil v uniformo ruskega polka in na prsih so se mu svetili briljanti ruskih redov.

Car je prijazno odzdravljaval ljudstvu, ki je stalo na pristanišči; na krovu pa je igrala vojaška godba rusko narodno pesem. Meščani Saardamski so visokega kneza neprestano pozdravljali in mu mahali z rutami in kapami dok, da jim je ladija izginila izpred oči.

V spomin na bivanje ruskega carja v mestu Saardamu je mestno starešinstvo pustilo malo sobo, v kateri je bival car kot priprost tesarski pomočnik, popolnoma neizpremenjeno, in v teku časa si jo je ogledalo veliko tujcev, ki so se lahko prepričali, da je to, kar ste zdaj tu brali, gola resnica. Še danes hrani mestno starešinstvo Saardamsko neko mizo, na kateri je risal car Peter načrte k ladijam. Nek majhen obrazec ladije, katerega je sam izrezljal, pa je še dandanes razpostavljen v veži one hiše, v kateri je nekdaj stanoval.

Četrto poglavje.

„Pač čuden mož je moral biti ta car Peter“, mislil si je gotovo marsikdo mojih čitateljev, prebravši knjigo do tega poglavja. In to je tudi res! Toda pri vsem svojem čudnem obnašanji bil je vendar silen vladar in duhovit človek. Gotovo torej ne bo odveč, ako še par besedi o njem izpregovorimo.

Ko se je car Peter I. — tako ga hočemo odslej imenovati — vrnil v svoje cesarstvo, bila je vstaja Strelincev po njegovem prijatelju Gordonu, ki je bil po rodu Škotec, uže udušena. Francoski poslanik je bil gotovo dobro poučen, da je dolžil carjevo sestro Zofijo sokrivde na tej zaroti. Peter I. je bil jako razjarjen vsled nezvestobe lastnega svojega sorodstva, to pa še tembolj, ker se je Zofija uže dvakrat vzdignila zoper njega in vselej premagana mogla se mu podvreči.

„Menil sem, da bomo praznjevali svidanje pri čaši leporudečega Burgundca, a treba bo druge pijače.“ Tako je govoril car in zarotniki so se tresli od strahu, kajti vedeli so dobro, kaj jih čaka.

Pred samostanom, v katerem je živela Zofija, postavili so čez noč 28 vislic. Ko se je zdanilo, vzdramilo je silno ropotanje bobnov pobožne nune iz spanja. Iz gozda sta planila

nenadoma dva polka vojakov. Pripeljali so ujete kolovodje zarote. Ko je čuvaj na zvoniku zapazil bližajoče se vojake, začel je vpiti, da gori. Nune, vse preplašene, popadale so na kolena, proseč nebeške duhove pomoči. Toda zamán je bilo to. Krvava žaligra se je začela. 28 najplemenitejših Bojarov je bilo obešenih. (Bojari se zovejo stari plemenitaši ruske države.) Nad vislicami so bila zapisana imena obešenih na tablicah. Vsako jutro se je ponavljalo to grozno dejanje, tako da so se slednjič vešala krivila pod težo mrtvih trupelj.

Ko so glavni uporniki pomrli te sramotne smrti, ukazal je car nanesti suhega vejevja, katero se je potem zažgalo, da so vešala z mrtvimi uporniki vred zgorela. Nune, videč plamen švigati nad svojimi okni, mislile so, da jim hoté njihov samostan zažgati. Zgodilo se jim pa takrat ni nič žalega. Princezinja Zofija, ki je bila vsega tega kriva, preseliti se je morala v drug samostan. Nje glavni zaveznik, razuzdana četa Strelicev, se je razpustila in je morala vse svoje orožje pred cesarsko orožnico v Moskvi oddati. Njihova vojna znamenja pa so častniki drugih polkov na javnem prostoru pokončali. Tako kruto in odločno je kaznjeval Peter I. izdajstvo in nezvestobo. Bilo je pa tudi treba

takih kaznij, kajti Rusi so bili pred 200 leti še jako svojeglavni, ukrotila jih je le vojna in sila. — Vsa dežela je bila takrat jednaka velikemu žitnemu polji. V mestih je bilo le malo olikanih ljudij. Cest, vodovodov, šol in tiskarn je bilo jako malo; rekel bi, da v neizmernem ruskem cesarstvu komaj toliko, kakor v malem holandskem kraljestvu, katerega Peter I. ni brez koristi za svojo državo obiskal. Vse, za blagor in izobraževanje ljudstva potrebno, se je vpeljalo, in kjer se to ni moglo zgoditi mirnim potom, pomagali ste sila in moč. Stari Rusi morali so celo svojo staro nošo, kaftan, odložiti in si porezati dolge brade, kar jih je tako razburilo, da so se celo zakleli, carja umoriti. Uže davno poprej so najjimenitnejši izmed teh starih Rusov zaprisegli, da raje umrjejo na razbeljenem ražni, kakor da bi odložili kaftan in si porezali brade. Ker jim pa ta njihova prisega ni kaj dosti koristila, kajti Peter je bil še veliko svojeglavnejši kakor vsi Rusi, in ni maral prenašati nikakršne nepokorščine, skušali so Bojari carja kot provzročitelja tega jim jako neljubega ukaza, iz sveta spraviti. Ker pa takrat v Moskvi še niso imeli nikake skrivne policije, dolgo ni nihče vedel o tej nevarni zaroti in niti car, niti njegovi prijatelji niso slutili, v kaki

nevarnosti je njihovo življenje; vsak čas bi se bilo lahko pripetilo, da bi se bila njihova palača v zraku razpršila.

Nekega dne pa je izdal nek ud te skrivne zarote sam vso to stvar. Zgodilo se je pa to tako-le: Nekov Galicyn, ki je bil brat bivšega ljubljenca princezinje Zofije, je bil jeden glavnih vodij te zarote. V neki seji je predlagal, da se izžreba oni, ki naj umori nepriljubljenega carja. Ker pa je nekaj udov manjkalo, odložilo se je izžrebanje do drugzega dne. Razšli so se na to z navadnim geslom: Živela brada in kaftan; smrt carju! Druzega dne je bil izžreban Galicyn.

Ko je rečeni z večimi prijatelji zapustil hišo, v kateri je zborovala ta skrivna zarota, zapazi, da se je pri vodovodu zbirala velika množica ljudij.

„Kaj pa je?“ vpraša Galicyn jednega izmed gledalcev.

„Nek otrok je padel v vodo“, odgovori mu le-ta.

„Nič druzega?“ vpraša nadalje.

„Bojarja Galicyna otrok je“, reče nekdo drugi, ki je stal v prvih vrstah ter vse bolje pregledal.

Galicyn postal je bled ko zid.

Njegovi prijatelji so hoteli priskočiti na pomoč, toda gledalci okolo vodovoda jim

niso naredili prostora. Nikakor ni bilo mogoče prodreti skozi množico.

Obupno kriči Galicyn: „Moj otrok je! pustite me tjà!“ Toda zaman! Surova množica se ne gane. — Naenkrat pa se začuje vesel glas iz vodovoda. Oni, ki so stali tik brega, pripovedovali so, da je zakričala pestunja, ki je bila tako malomarna, da je pustila malega otroka samega igrati se po pesku ob vodi, a sama se je pogovarjala z drugimi posli.

Omedlela je, ko je prišla k vodi in je videla le še kos oblačila otrokovega iz vode. Sedaj pa, ko se je zopet zavedla, zagledala je plavača, ki je, držeč pred sabo rešeno dete, plaval s krepko roko proti bregu.

To je šlo od ust do ust, in tudi Galicyn je zvedel to, ne da bi videl, kaj se godi v vodovodu. Slišal je, da je njegov otrok rešen.

„Bodi si kdor koli hoče, poplačati mu hočem to dobro delo, kakor bi bil car ruski“, govori Bojar na tihem sam sè sabo.

In ko je to govoril, zakriči gledajoča množica: „Veliki naš car je rešitelj!“

„Živi naj Peter, naš veliki car!“ pozdravljalo je ljudstvo vrlega plavača od vseh strani.

Galicyn pa ni mogel izpregovoriti besede od prevelikega začudenja. Ko se je množica

razhajala, šel je k rešitelju svojega edinega otroka, ki mu je bil pa največji sovražnik, ter se mu zahvali. Peljal se je potem domov. Tri dni in tri noči je sedel brez jedi in pijače, nêm in ves zamišljen v svoji sobi. Naposled vstane, obleče se praznje, z rosnimi očmi poljubi ženo in otroka ter se poslovil od nju.

Kam da gre in kaj namerava, ni mogel nihče zvedeti.

Šel je v carjevo palačo ter ondi prosil, da bi smel s carjem govoriti.

Peter I. dobro vedoč, da so vsi možje iz rodbine Galicynove njegovim sovražnikom, dovoli, da stopi predenj.

„Presvetli gospod!“ reče Bojar, ko je vstopil, „pred tremi dnevi ste oteli mojemu edinemu otroku življenje. Prišel sem, da se Vam zahvalim za to.“

„Vže dobro, Feodor Galicyn,“ odvrne prijazno car. „Ne razglašaj te stvari; kopelj se mi je prav dobro prilegla!“

„Predno pa sem vedel, da je Vaše Veličanstvo rešilo mojemu otroku življenje, obljubil sem na tihem, rešitelja tako poplačati, kakor bi bil jaz car ruski.“

„Hm“, reče car, „to je bila čudna obljuba. Jako dvomim, da bi se ti to posrečilo.“

„Največ, kar more vsak cesar storiti, je to, da pomilosti onega, ki si je smrt zaslužil. Evo, car Peter, jaz ti darujem življenje!“

„Feodor Galicyn, ti si aboten!“

„Ne tako Veličanstvo. Poslušajte me!“

Sedaj pove carju vse o onih skrivnih zarotah. Pove mu, da je izžreban on, umoriti carja, in da je obljubil ta grozni čin jutri na nameravanem lovu izvršiti.

„Da bi bil Vaše Veličanstvo pri tej priložnosti v resnici lahko umoril“, dostavi naposled svojemu poročilu, „ni mi treba še posebej zatrjevati, kajti navadno zasledujete sami divjega prešiča in niti strelci, niti gonjači Vas ne smejo spremljevati.“

Car pogleda moža osupnjen.

„Ti si v resnici hudoben, Feodor Galicyn“, reče naposled, „in škoda je le, da si moj sovražnik.“

„Tu je moja glava, Veličanstvo, in po tej moji izjavi naj več ne živim! Gotovo pa je, da sem dopolnil svojo obljubo!“

„Kaj naj počnem s tvojo glavo?“ vpraša car prijazno smejoč se. „Vzemi jo saboj domov in ohrani jo za ženo in otroke. Ako mi pa hočeš storiti kako uslugo, podari mi svoji močni roki, s katerima si se tolikrat zoper mene bojeval.“

Tako je silni ta mož pač malokedaj v svojem življenju govoril. Galicyn pade na kolena in prime svojega vladarja za roke. Ves ponižan reče: „Presvetli gospod, da bi Vas vsi Rusi tako poznali, kakor Vas jaz od sih dob poznam, gotovo bi čez leto in dan ne bilo več najti nezadovoljneža v tem cesarstvu, če tudi sta prepovedana brada in kaftan!“

„In ravno to vas peče“, odvrne car z nasmehom. „To je za vas gospode prehud ukaz, da morate dolge jopiče, ki so pač le za otroke, sleči! Za boga, ali ni mogoče brez kaftana in dolge brade biti pošten Rus! Ali sem jaz kaj družega?“

S tem pogovorom je bil konec te zarote. Zarotniki niso hoteli, da bi se jim moral car naposled velikodušnim skazovati, kajti po Galicynovi izjavi so vedeli, da je njihovo življenje v njegovih rokah. Toda pri vsem tem notranji mir vendar ni bil nikoli dolgotrajen. Deloma je bil kriv tega car sam, ki po svoji strastni navadi ni trpel nikakršnega ugovora. Gorje onemu, ki bi se bil protivil njegovim novotarijam! Vselej je morala obveljati njegova in da bi se pri tem tisoče ljudi pomoriti moralo.

Dve reči ste še bili, ki ste nevoljo med plemstvom in duhovščino jako pomno-

ževali. Prvič to, da se je posluževal car za izvršitev svojih mnogostranskih in jako srečonosnih deželnih pre naredb najraje inozemcev, kateri so bili vsled tega staremu deželnemu plemstvu trn v peti. Brodovje in vojno armado so preustrojili inozemski častniki, katere so domačini vsled velikih vspehov vedno bolj nevoljno in zaničljivo pogledovali. Trije največji ljubljenci carjevi, katere je poklical iz tujine, da so pomagali izvrševati velikanska dela ter so uvrstili Rusijo med olikane evropske države, so bili Fran Zimmermann, topničarski častnik iz Brodnice, torej rodom Nemeč, Fran Lefort, porojen v Genfu od stare francoske rodovine, in pa Škot Gordon. Če tudi so si stari Bojari in vladeželjna duhovščina prizadevali izpodkopati vpliv ljubimcev carjevih, se jim to vendar ni posrečilo, kajti ostal jim je do smrti milostljiv in hvaležen gospod. — Drugič je bilo pa tudi to, da po smrti patrijarha Adrijana ni volil nobenega naslednika, temveč je združil v svoji osebi najvišjo deželsko in duhovsko gosposko. To je stare Ruse jako razjezilo; a za trden in trajni obstanek ruske cesarske hiše je bilo to postopanje najboljša podlaga.

Da bi povzdignil trgovino in promet, moral si je Peter I. pridobiti ozemlja na morji. Pridobiti ga je bilo mogoče v severo-

zahodu proti Liflandiji, ki je bila takrat švedska posest, ali pa proti jugu na Črnem morji, katero je bilo takrat v posesti mogočnih in bojaželjnih Turkov. — Proti temi se je Škot Gordon v neki vojni jako vspešno boril. Ko je vzel trdnjavo Azov, je bila ruski trgovini odprta pot po Črnem morji. Da bi si pridobil dežele na vzhodnem morji, je bilo treba napovedati vojno švedski državi. To pa ni bilo kaj posebno lahko, kajti v tistem času je vladal ondi čudni, a bojažljivi kralj Karol XII. Peter I. je uže dalj časa zavidal zmagujočega kralja in težko je čakal prilike, da se poskusi „z dolgoraščenim možem v višnjevi suknji“, kakor so takrat kralja Karola XII. zaničljivo nazivali. A pri Karolu ni bilo treba dolgo čakati te prilike, ker je bil on sam vedno pripravljen vojskovati se, ako je le slutil, da želé njegovi sosadni knezi vojne.

V kratkem času so si stali Rusi in Švedi sovražno nasproti, in švedska armada se je naglo pomikala proti Rusiji. Bilo je to v jesenskem času in zato ruski vojaki še niso bili za boj tako pripravljeni, kakor je car želel. Pri Narvi pograbile so se v prvič sovražne čete, katerim sta zapovedovala kralj Karol na jedni, a car Peter na drugi strani. Prvič je stal takrat Peter v bitvi sovražniku

nasproti. Dasiravno je sè svojim konjištvom, kateremu je sam zapovedoval, sovražnika jako spretno napadal, moral se je slednjič vender umakniti, in „dolgoraščeni gospod v višnjevi suknji“ je bil zmagovalec. Karol je zmagal, ker je bila njegova pehota in njegovo topničarstvo močnejše od carjevih. Peter je bil to uže med bitvo opazil in ko je zvečer sè svojimi poveljniki sedel v prenočišči, govoril je z njimi o tej zadevi tako mirno in hladnokrvno, kakor da bi se menil o manevrih, a ne o izgubljeni bitvi. Ko se tako pogovarjajo — mogoče celo brez kake pijače, kajti takrat ni bilo železnic, ki bi v kratkem času privažale živeža za vojsko, in zato tudi car za svojo osebo ni hotel nobenega posebnega kuharja sabó, — zaslišijo iz daljave močno pokanje topóv.

„Svedi so tu!“ zavpije stražnik, ki je stal na dvorišči.

„Da bi se v Črnem morji utopil!“ vsklikne car. „Ali naj zapustimo prenočišče? Dobro! Osedlajmo konje in idimo, gospoda!“

Hitro so odjahali v temni noči sovražniku nasproti. Hudega se ni nič zgodilo, kajti Švedi so provzročili ta ponočni hrup le zaradi tega, da bi dobili carja v svoje roke. Vjeli so pač veliko ruskih generalov, a carja

niso dobili, ker so ga iskali le tam, kjer ga ni bilo.

Švedski vojaki so vjete Ruse še tisto noč peljali pred kralja Karola, ki je pisal na priprosti leseni mizi, in le-ta vpraša jednega izmed njih, kako se je carju ta dan godilo.

Nek star polkovnik stopi predenj, ga pozdravi po vojaško in reče: „Našemu pre-svetlemu carju se je godilo kakor vojsko-vodji, ki je sovražnika premagal, a ne kot vojskovodji, ki je bil premagan.“

„Kaj pravite?“ reče kralj nevoljno in si grize spodnje ustne. „To je pač čuden odgovor. Po mojem menenji ne more nihče dvomiti, kdo ima pravico danes vesel biti!“

„Gotovo ne!“ odgovori ujeti ruski polkovnik, „toda naš car je rekel: „Ravno ta poraz bo za mé sredstvo, da se učim zmagovati.“*)

Karol XII. nasmehnil se je zaničljivo tem besedam, kajti domišljeval si je, da je dokaj boljši vojskovodja od okornega severnega medveda. Toda tudi vojna sreča je opo-točna, kakor vsaka sreča sploh. Poleg tega je pa Peter I. tudi resnico govoril, ko je rekel, da se hoče zmagovati učiti. Se vé-da je preteklo dolgih deset let, predno se je

*) Te besede je govoril car Peter sam.

tega naučil. V slavni bitki pri Pultavi (1709) odškodoval se je za izgubljeno bitvo pri Narvi in pokončal švedsko moč v severu za večne čase. To vam je bilo klanje, kakoršnega se zgodovina v teku več stoletij spominjati ne vé. Mož se je bojeval proti možu, in da-si se je uže večkrat primerilo, da so se bojevale mnogoštevilneje armade, vendar ni bilo število mrtvih s številom bojevnikov nikdar v takem razmerji. Trikrat so Rusi uže mislili, da so izgubljeni, a vselej jih je zopet ohrabil carjev klic. Slednjič odločil je strahovit naskok ruske konjice pod vodstvom Menšikoffa usodo dneva za carja.

Karol XII. je imel dosti posla, da je utekel silnemu sovražniku. Od tistega časa pa se ni hotel več bojevati z mogočnim Petrom. Poskušal je pač od strani zmagovitemu sovražniku škodovati, kjer koli je mogel, in zato je ščuval vsakovrstne sovražnike nanj. Posebno posrečilo se mu je to pri Turkih, kateri so carju napovedali vojsko. Le težko je rešil Peter I. v tem boju svoje življenje in svoj prestol.

V teh stiskah pa mu niste toliko pomagali njegova hrabrost in hladnokrvnost, kakor baš zvestoba in previdnost njegove poznejše soproge Katarine.

Ko je vojna sreča jela Petra I. zapuščati, posrečilo se jej je, velikega vezirja podkupiti. To je bil pač hud udarec za ponosnega carja, toda ponižati se je moral pred hudim tem sovražnikom. Trdnjava Azov je bila izgubljena in car je moral biti zadovoljen, da je po sklenjenem miru (1711) odnesel golo življenje in da so smeli njegovi premagani polki z vojaško častjo domov. Turki so zmagali in so ostali zmagovalci.

Ko se je Peter vrnil v Petrograd, kjer je najraje bival, bilo je ondotno prebivalstvo jako žalostno. Niti zastav, niti slavolokov ni bilo videti, a tudi veselega glasu ne slišati. Brez petja in zvonjenja so šli vojaki v mesto in zmagovalec pri Pultavi je sedel na svojem konji tako potr, kakor bi ne mogel več kvišku pogledati. K sreči se je leta 1713 z osvojitvijo Finlandije po polnem odškodoval za to, kar je na jugu zgubil. Tudi je rešil s tem ime dobrega vojskovodje.

Po vsem tem vojnem trpljenji in po vseh teh nadlogah Peter I. niti za časa miru ni živel tako, kakor mu je velevalo njegovo slabotno zdravje. Namesto da bi se v krogu svojih varoval in pazil na ljubo zdravje, hodeval je s svojimi ljubljenci v mrzlih zimskih nočeh na medvedov lov, ali pa se je za jako smešne in neznatne stave čez vse

mere napenjal, da je stavo dobil ter tako pokazal svojo čeznatorno moč.

Tako je jezdil enkrat od skrajne severne do skrajne južne meje svojega cesarstva, ne da bi se bil preoblekel, ali pa tudi le z nogo se dotaknil zemlje. Presedel se je z jednega konja na družega ter med potjo užival to, kar je imel v svoji malhi. Stavo le-to je pa tudi dobil, kajti celo dva dni poprej je prejezdil to velikansko pot, kakor je stavil njegov nasprotnik Menšikoff. Za stavo je dobil košaro polno steklenic sibirskega vina.

Brez dvombe je bilo težko dolgo vztrajati poleg tako silne nature, kakor je bila ravno carjeva. Veliko njegovih ljubljencev je zapadlo nenadoma njegovi nemilosti; zapustiti so morali dvor in deželo in nihče jih ni več videl. Od svoje druge soproge Evdoksije se je dal ločiti, ker je bila na strani Bojarjev, ter jo je zaprl pozneje v samostan.

Tretja njegova žena je bila uže prej omenjena Katarina, ki je marsikaj čudnega doživela. Bila je 12 let stareja od Petra in gotovo se jej ni v nje mladosti niti sanjalo o veliki sreči, ki jo je pozneje doletela. Nje oče je bil ubog kmet po imenu Samuel Skovronski. Živel je v Litaviji ter obdeloval ondi sè svojo družino polje, ne da bi si bil

pri tem pridelal potrebnega živeža. Izseliti se je moral zaradi tega. Kmalu mu umrje žena in ostal mu je le še edini bolehavi otrok. Nesreča, revščina in žalost poiskale so ga torej tudi na novem domovji. Ko je tudi njega smrt pobrala, usmili se malega tujega otroka nek cerkvenik ter ga vzame k sebi. Malo deklico, ki je uže takrat zaradi svoje posebne lepote splošno pozornost vzbujala, je vse poznalo in ljubilo. Stari in mladi so jo imenovali „lepo Marto“. Ker je bil pa cerkvenik ubog, ni se jej pri njem posebno dobro godilo. Posebna sreča je bila za ubogo rejenko, da je pri neki šolski skušnji prav dobro odgovarjala ter se svojim prijetnim obnašanjem prikupila se natančnemu gospodu nadzorniku, ki je bil visok duhovnik iz marienburške okolice. Prošt Glück skrbel je za ubogo siroto prav po očetovsko in prav čudno je bilo to, da se lepa in previdna Marta, ki je pod njegovo oskrbjo vzrastla v zalo devico, ni boljše omožila. Nje mož je bil namreč priprost vojak v švedski armadi, dragonec Karola XII. Ko sta si Peter in Karol vojsko napovedala, morali so vsi švedski možje pod orožje. Dragonci so odjezdili in ž njimi tudi Martin mož. Gotovo se mu ni zdelo, da svoje žene ne bo več videl. Rusi so napadli malo mestece,

ki je bilo brez vse obrambe in vsi prebivalci so se morali udati na milost in nemilost. Marto je ugledal nek višji ruski častnik, stoječo na oknu, ko so Rusi v mesteci marširali. Po grdi navadi onih divjih časov, vzela je ta častnik — bil je general Šeremljev — brdsko žensko kot služkinjo k sebi, a potem se sabo.

Od tega je prišla k generalu Bauerju in od tega k knezu Menšikoffu, ki je zanjo prav pošteno skrbel. Ko je car Peter na večer nekega dne kneza Menšikoffa nenadoma obiskal, videla je v prvič carja. Peter I. je kneza s svojim obiskom večkrat tako iznenadil, posebno kadar ni imel doma opraviti, da so potem vso noč pili in igrali. Menšikoffa pa ravno ni bilo doma, ko je car prišel. Ko stopi Peter v veliko dvorano, zapazi na mostovži lepo Marto.

„Kdo si?“ ogovori jo in postoji na pragu dvorane.

Marta mu mirno odgovori in to je carju jako dopadlo. Gledala ga je med tém se svojimi velikimi očmi tako mirno v obraz, da je car nehotoma moral misliti, da takih očíj še na vsem svetu nij videl.

„Toraj nisi sužnja?“ vpraša dalje.

„Ne, presvetli gospod, prosta sem!“ reče ponosno.

„Od kod me poznaš“, vpraša začuden „da me imenuješ presvetlega gospoda, vsaj me še nisi nikoli videla?“

„Videla sem vas, presvetli vladar!“

„In kje pa?“

„Tam, kjer ni mogoče na vas pozabiti: v vojni, sedečega na konji, na čelu Vaše armade.“

„Čudno je to, lepo dekle; ti znaš govoriti kakor kaka dvorska gospa. Kje si se tega učila?“

„Ne umejem Vas, Vaše Veličanstvo“, odgovori mu. Rudečica jo je oblila in prvič je pobesila oči ter se igrala sè svojo srebrno prsno verižico v tej zadregi.

Prišedši domov je moral knez Menšikoff povedati, kje je dobil to lepo ženo. Ker se je po njegovem govorjenji prepričal, da je Marta golo resnico povedala, veselilo ga je to tem bolj, ker poleg boječnosti ni nobene pregrehe bolj sovražil kakor laž. Menšikoff, jako nadarjen diplomat, je takoj zapazil, da je dekle carju jako dopadlo. Odredil ji je torej službo varuhinje srebrnine v carskem dvoru. Lepa Marta se je kmalu privadila temu svojemu poslu ter je dobro gospodinjila. — Car je ni pustil iz očíj, in ko je prestopila k grški pravoslavni veri, vzela jo je za ženo. Nikdar mu ni bilo žal, da

je to storil. Gospa Marta, udova ubogega švedskega dragonca, je postala carjega soproga. V glavnem mestu je bila svečano kronana. Bog jima je dal osem otrok, deklic, izmed katerih je tretja, Elizabeta po imenu, postala pozneje cesarica. Velikokrat je bil car žalosten, ker ni imel nobenega sina, a cesarica, ki je bila uže od mladih nog nekoliko praznoverna, mislila je, da je to božja kazen, ker je prestopila k drugej veri. Ko je šla namreč v cerkev, da bi pred duhovnikom prestopila k pravoslavni cerkvi, približala se ji je stara litavska žena ter jej je prorokovala to nesrečo. Dasiravno je ukazal car ženo zasledovati, je vendar nihče ni mogel dobiti. Tudi on je še tistega dne slišal o tem čudnem prorokovanji, in da-si je obljubil precejšnje darilo onemu, ki jo dobi, ni se to nikomur posrečilo. Niti petrogradsko vojaštvo, niti mestno redarstvo jej ni prišlo na sled. Ko se je car sè svojo nevesto Katarino od poroke vračal, morala sta to čudno prorokovanje tudi na cesti slišati. Nek slaboumen berač je stopil pred konje svatovskega voza in jima to povedal, kar je slišala Katarina uže v cerkvi! Precej nato je revež umrl.

Peter je v svoji nagli jezi in nezaupnosti — to so bile pač senčne strani njegovega

lepega in možatega značaja — večkrat zapovedal kaj tacega, kar bi bilo za vsacega cesarja nečastno.

Znano je, da je lastnoročno podpisal smrtno obsodbo svojemu edinemu sinu Alekseju, katerega je imel od prve žene. Vsled velike ljubosumnosti ukazal je jednomu svojih najzvestejih dvornih uradnikov, ključarju Moensu, glavo odsekati in tudi cesarica je bila v tistem trenutku v največji nevarnosti, da izgubi z ljubeznijo svojega soproga tudi krono in prostost. K sreči je Peter še pred svojo smrtjo na vse to pozabil. V svoji oporoki je pokazal svojo veliko ljubezen do Katarine s tem, da jo je postavil svojim naslednikom. Kako je ona izvrševala velika započeta dela svojega moža, tega tukaj popisovali ne bomo.

Peter je telesno veliko prej oslabel, kakor je to pri nas ljudeh navadno. Ker je bil orjaške natore, grešil je mnogokrat na tarovaš, in zato se je moral v poznejih letih zelo pokoriti. — Dostikrat je s svojimi vojnimi tovariši popival jeseni pozno v noč in nič čudnega ni bilo to, ako je potem jezdil proti reki Nevi, razbijal ondu led ter se kopal v nje valovih pod milim nebom. Na konji se je vsak prej utrudil nego on.

Ljudstvo, katero ga je bolj ljubilo nego plemstvo, pripoveduje še dandanes marsikaj o njem, kar dobro opisuje značaj tega čudnega moža.

Med drugim pripoveduje se, da je nekoč na lovu zašel. Zastonj si je prizadeval sè svojim lovskim rogom lovce k sebi priklicati. Edino le jek mu je iz gozda odgovarjal. Uže je mislil, da bode moral pod milim nebom prenočiti, kaj zelo temačno je postalo in vsled gostega drevja in grmovja ni mogel niti dalje. Kar zagleda v daljavi luč, ki je brlela v koči nekega oglarja. Brez daljšega premišljevanja gre proti koči in prosi ondu prenočišča.

Starikav mož jako odurne vnanjosti mu odpre.

„Prenočišča bi radi, kaj ne?“ vpraša carja, katerega brez dvombe ni poznal. „Težko bo kaj, kajti primanjkuje nam prostora!“

„Zadostuje mi kaka klop, kak kotec, kak star stol“, reče car.

Starec je premišljeval, kam bi ga djal.

Car pa ni hotel povedati, kdo da je, kajti posebno rad je v takih slučajih svoje ljudstvo nepoznan opazoval. Ogljar je torej mislil, da je mož kak lovec, in sicer prav priprost lovec, ki se je v gozdu zgubil. Car

Peter I. je imel navado, da je bil, izvzemši prav velike svečanosti, bolj priprosto oblečen, kot vsak njegovih uradnikov.

Da bi trmastega starca nekoliko omečil, vzame car svojo trebušnjato čutarico iz žepa.

„Polovico tega ti dam, ako me prenočiš“, reče mu. Oči se zasvetijo starcu pri teh besedah. Kakor znano, je pri pravem Rusu za žgano pijačo vse dobiti, in gotovo bi car boljšega sredstva ne mogel najti, ko ravno tega, da si je izprosil prenočišče.

Pri vsem tem se je starec še vedno prav neodločen praskal za ušesi.

„Imam le dve čumnati“, reče mu na to. „Jedno rabim za sè, za svojo ženo in za svoje tri sinove. V drugi pa — hehe, ne vem, vam bo-li družbe . . .“

„Kaj to, ljubi očka, vsaj nisem boječ! In da bi bil sam Ivan Vaziljevič, moj praded, ki bi moral od mrtvih vstati, ne bojim se ga!“

„Bode naj toraj v božjem imenu!“

Nato sta spraznila steklenico in car ga prosi, naj mu pokaže stanico, v kateri ga čaka ona strašna družba.

Starec odpre neke s težkim zapahom zaprte duri.

„Miklavž je notri“, reče mu, „mislim, da vas ne bo motil. Vlezite se tja na desno.

Zadovoljiti se morate pa brez luči, ker je veliko stelje ondu.“

Car se vleže na steljo in zaspi prav sladko, ne da bi ga bil njegov tovariš v spanji kaj motil. Ko ga zjutraj ogljar pokliče, vpraša Peter, kdo je bil oni, ki je ležal poleg njega, pokrit s črnim prtom.

„Car Miklavž je, odgovori mu mirno ogljar, „ki je včeraj na kugi umrl. Ne izprašujte me dalje o tem! Bog vas obvari gospod lovec!“

Car mu na to ničesa ne odgovori. Slučaj je nanesel, da je lovsko spremstvo v tistem trenutku prišlo po gozdu ravno pred ogljarjevo kočo ter izgubljenega gospoda z glasnim trobentanjem pozdravilo.

Ko je ogljar zvedel, koga je prenočeval, padel je na kolena ter prosil milosti.

„Prihodnjo noč boš pa ti mesto mene spal pri Miklavžu“, odgovori mu car; „to naj bo tvoja kazen.“

Smejoč se je odjezdil.

Nekoč drugod je srečal v Petrogradu pozno v noč na ulici mlado dekle, ki ga je prosilo milostinje.

„Ali ne moreš delati, krepko, mlado dekle“, reče nevoljno car, „in ne veš-li, da je prepovedano prosjačiti?“

„Znam, da je tako, toda kaj mi je storiti?“ odvrne mu neustrašeno deklica. „Moja roka je hroma; delati torej ne morem, in moja mati so uže tri tedne na smrtni postelji. Imejte usmiljenje, dobri gospod!“

„Ali se ne lažeš?“ vpraša car beračico.

„Ne gospod“, odgovori mu krepko, „prepričate se lahko o tem.“ Na to ga je sè svojima velikima modrima očema tako milo pogledala, da je car nehotoma menil, da so zveste modre oči njegove Katarine.

„Dobro tedaj“, reče on, „prepričati se hočem. Pelji me k materi!“

Šla sta torej, cesar in beračica, po temačnih ulicah iz mesta daleč tja, kjer so stale uže zadnje hiše. Tam potrka dekleta na okno. Nekdo zakašlja znotraj. A kmalu se odpro vrata od znotraj. Kakor je bilo čutiti, pritisnil je velik pes znotraj na kljuko; sedaj pa je skakal dobrikaje se okolu dekleta.

Strašanska revščina je bila v hiši.

Na pol pregniti slami je ležala žena tresoč se od mraza. Suha je bila do kosti in bleda ko smrt. Vsa izba je bila prazna pohištva in po spokah v zidu je žvižgal jejesenski veter, da je bilo groza poslušati.

„Kje je vaš mož?“ vpraša gospod. „Ali je mrtev in s čem se je pečal?“

„V cesarskih ladjedelnih je delal dolgih dvanajst let.“

„Kot tesar?“ vpraša car nadalje, ki je uže od nekdanj ta stan posebno ljubil.

Bolnica prikima.

„Zakaj niste prosili letne podpore, ki se takim udovam navadno daje?“

„Moj Bog, kaj pomaga to“, vzdihne žena, „ta je po postavi pač vsakemu zagotovljena, toda uradniki vtaknejo denar sami v žep, in veseli moramo biti, da dobimo vsaj petino tega.“

„Vrag naj bi uzal tacega uradnika! Toda dobro, da vem! In če je tak nesramnež, obrnite se do carja. On je pristopen vsakemu in vsako soboto sme priti vsak, komur drago; carjev dvor je vsakemu odprt.“

„Res je tako“, reče vdova, „tudi dobro je, a ne pomaga dosti. Nebesa so velika in car je velik — toda k njemu priti ni mogoče, ako ni mogoče strežajem rubljev v roke stiskati! . . .“

Druzega dne je car vse dvorske služabnike od ključarja do zadnjega kuhinjskega strežaja iz službe odpustil. Onega uradnika pa, ki je kratil vdovam pokojnine, obesili so na javni ulici na vrata njegovega stanovišča. Žena njegova pa je morala vso dedščino deliti s to vdovo.

Takih pripovedk pripoveduje se o velikem carju Petru prav mnogo. Ako je spoznal, da se dogajajo take pregrehe, bil je neizprosljiv in je kaznjeval neusmiljeno. Težko je minul v Petrogradu dan, da bi ne bil kdo k smrti obsojen. Dostikrat pa se je pripetilo, da so pometali celo tolpo hudodelcev v kotel z kuhanim oljem. Kakor se pripoveduje, rekel je Peter nekoč sam: „Da bi hotel vse nezveste uradnike moje države po zasluženji kaznjevati, dobil bi težko v vsi Rusiji toliko lesa, da bi postavil za vsacega posebej vislice.“

Predno sklenemo to knjigo, povedati hočemo še nekaj malega iz družinskega življenja Petrovega. Med mnogimi redkimi rečmi, katerih si je car v življenji mnogo nabral, imel je tudi dragoceno kupico od kamene strele. Ker je bila sama na sebi jako dragocena, bila je carju še zato tem ljubša, ker ga je spominjala jednega najlepših zmagovalnih dnij iz njegovega vojaškega življenja. Pridobil si je to posodo lastnoročno v šotoru nekega turškega poveljnika, ko so vojaki pod njegovim vodstvom šotorišče napadli. Rusi zmagali so onega dne brez dvombe — kakor pozneje dostikrat — le vsled carjeve osebne hrabrosti in njegove brezmejne srčnosti. Ker je bil to prvi dan, da je zmagal sam sovražnika, ljubil je posebno ta kozarec.

Ko so nekega dne mladoletne velike kneginje praznovale rojstni dan svoje najstareje sestre Katarine, igrale so se tudi v zasebni sobi očetovi. Prigodilo se je, da je mali desetletni kneginji Ani po nesreči ta dragoceni kozarec na tla pal. Otroci so glasno zavpili, ko se je prekrasni kozarec na trdih hrastovih tleh razsul na tisoč koscev. Cesarica, ki je na ta krik priletela, je obledela, ko je slišala, kaj se je zgodilo. Poznala je predobro vročerkvni značaj svojega soproga.

Glavno vprašanje je bilo sedaj le to, kdo naj carju pove o tej nesreči. Mala Ana je ležala od samega strahu uže na pol bolna v postelji in od vseh drugih si ni upal nihče povedati. Naposled se odloči cesarica sama in pove carju, ko je prišel na večer uže precej pozno in jako razdražen domov, o nesreči. Peter s hripavim glasom zavpije, si poravnala lase raz čelo, zmaje z glavo in prime ljubeznjivo soprogo za roko rekoč: „Pač se je moralo ubogo otroče jako prestrašiti.“

Da bi si svoje telesno trpljenje olajšal, hodeval je jedva petdeset let stari a uže popolnoma osiveli car v toplice na Nemško. Največkrat je bil v Karlovih Varih. Mogoče da bi bil še živel deset ali dvajset let, da bi ne bil, po svoji strastni krvi zapeljan, često-

krat grešil na škodo svojemu slabotnemu zdravju. Smrtni kal pa se ga je prijel, ko je pomagal rešiti potapljajočo se ladijo. Nekega dne je pregledoval obrežje. Uže je bil v postelji, ko začuje iz pristanišča topov strel, kot znamenje nevarnosti in nesreče. Peter hitro vstane in ukaže slugi pozvedeti, kaj da je. Kmalu naznani, da je trideset ljudi v smrtni nevarnosti in da vodniki ladij nečejo na morje, ker je jako valovito. Ne da bi se dolgo premišljeval, hiti na pristanišče, skoči ondi v najbližjo ladijo in zavpije: „Pojdite sem, plahi malovredneži, Vaš car vam bode pokazal, kaj morate storiti!“ To je pomagalo. Vsi popotniki so bili rešeni, a car je bil od tistega dne dalje smrtno bolan in je čez nekaj mesecev umrl. (1725 l.)

Če tudi ni bil brez napake ta čuden a slavni mož, vendar je pa bil brez dvombe izvrsten vladar in ustanovitelj ruske moči in velikosti.

Pri Jan. Giontiniju v Ljubljani

se tudi dobivajo:

	Kron
Aladin s čarobno svetilnico (s podobami)	—20
Alešovec Jak: Jama nad Dobrušo. Pravljica iz staro- davnih časov	—40
— Kustoca in Vis , popis vojske na Laškem leta 1866	—40
— Vojska na Turškem od leta 1875 do konca leta 1878. II. natis	—72
trdo vezane 92 vin.	
— Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini. Ljud- ska pravljica	—40
Amicis-Miklavčič: Sree , 4 zvezki à	—40
vsi 4 zvezki skupaj vezani v lepih platnenih plat- nicah 240 kron	
Andersenove pravljice za mladino. Izbral in poslovenil Fran Nedeljko. S podobami trdo vezane	1.—
Angleščina brez učitelja v slovenskem jeziku. Pomočna knjiga za potovalce v Ameriko	1.—
Berthet-Sušnik: Sita , mala Hindostanka	—48
— Izanami , mala Japonka	—48
Bojtek , v drevo vpreženi vitez. Pravljica	—16
Borislav: Spominski listki iz avstrijske zgodovine	—48
trdo vezani 68 vin.	
Brezovnik Anton: Zakaj? — Zato! Zbirka pravljič, pri- povedk in legend za šolo in dom. Trdo vezane	—60
Cerkvica na Skali. Pravljica	—24
Cimperman Jos.: Pesmi. 1888	180
v platno z zlato obrezo 340 kron.	
Cooper I. F.: Natanael Bumpo. Povesti, predelane za mladino I. del „Strelec“	—48
II. del „Poslednji Mohikanec“	—48
III. del „Stezosledec“	—48
IV. del „Naseljenci“	—48
V. del „Na preriji“	—48
Costa dr.: Postojnska jama	—40
Črni bratje. Povest	—40
Doma in na tujem. Povest. 1889	—40
Dominikus-Nedeljko: Narodne pripovedke za mladino I. zvezek	—48
— Narodne pripovedke za mladino. II. zvezek	—40
— S prestola na morišče. Zgodovinska povest	—40

